գաղութը երախտագիտական հեռագիր էր ուղղել պ. Բրայսին։

Գ. Իաքէնտէրը մի քանի զգայուն խօսքերով արտայայտեց հայ ժողովրդի երախտագիտութիւնն ու սէրը դէպի պ. Բրայսը, այդ մեծ հայասէրը, որ հիմնադիրն է Անգլո-Հայկական ընկերութեան և որ երեսուն տարուց ի վեր ամենայն անձնուիրութեամբ աշխատել է ի նպաստ տառապեալ հայութեան։

Նորանից յետոյ պ. Ա. Զօպանեանը մի ընդարձակ և սրտառուչ ճառով բացատրեց տասնեհինգ դար առաջ Ցաղկերտի բռնութեան տակ հեծող հայ ժողովրդի տառապանքը և այժմեան նոր Ցաղկերտի բռնութեան գերազանցութիւնը հնից. «Հայերը, ասաց նա, աշխարհակալ ձգտումներէ չէ որ մղուած են, ոչ մէկուն շահերուն վնասել չէ իրենց նպատակը. կուզեն որ իրենց պահանջները, որ օրինաւոր նկատուած են Պերլինի դաշնագրով և անկից բղխած միջազգային բոլոր որոշմնագրերով, լրջօրէն և ամբողջապէս գործադրուին. և իրենք համոզուած են թէ հայկական հարցին արմատական լուծումը, բուժելով Օսմ. Պետութեան ամենէն ծանր վէրքերէն մին, օգտակար կընայ ըլլալ այդ պետութեան ամբողջութեան և բանալ Արեւելքի համար վերանորոգման թուականը»։

Հացկերոյթից յետոյ հայ պատգամաւորները յայտնեցին պ. Բրայսին իրենց յարգանքն ու շնորհաւորութիւնը։ Գ. Բրայսը այդ միջոցին նոցանից մէկին ասել է հետևեալը.

«Այժմ ինչպէս ցարդ, պիտի անեմ ինչ որ կարող եմ նպաստելու համար Հայոց կացութեան բարոքման։ Բայց մինչև որ Ռուսիա չաջակցէ մեր ջանքերին, մեր ջանքերը չեն կարող յաջողուիլ. Իտալիա, Ֆրանսիա, և Անգլիա՝ միացած կարող են մի բան անել Մակեդոնիայի համար. բայց Հայաստանի համար՝ երեքը միասին չեն կարող մի արմատական փոփոխութիւն առաջ բերել՝ եթէ Ռուսիան հակառակէ. բայց յոյս ունիմ որ Ռուսիա այլ ևս չպիտի հակառակի»։

ՀԱՑ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՑԵՐԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՆԱԽ. ՌՈՒԶՎԷԼԹԻՆ

Ռուշճուգի հայերի միտինգը հետևեալ հեռագիրն է ուղղել նախ. Ռուզվէլթին.

«Մէկ միտինգում հաւաքուած 3000 հայերը խորապէս

յուղուած են այն դիմումից, որ Ֆրանսիայի, Անգլիայի և միւս քաղաքակիրթ երկրների մարդկութեան պաշտպանները ուղղել են Ձեր վեհանձն համակրութեան, ի նպաստ արիւնաշաղախ Հայաստանի հայերին։

Ձեր պաշտպանութեան տակ առնելով խաղաղ, աշխատասէր և քաղաքակրթութեան կապուած մի ազգ, որին իր բռնաւորները զլանում են մինչև իսկ գոյութեան ամենատարրական իրաւունքները, դուք ամենափայլուն մարդկօգուտ մի գործով պսակած պիտի լինիք ձեր բարիքների շարքը, և այնքան փառաւոր կերպով նախագահած Ձեր մեծ ազգը պիտի լիացնէք այն մարտիրոսների յաւիտենական երախտագիտութեամբ, որոնք կեանքի պիտ կոչած լինիք»։

Նման բովանդակութեան հեռագիրներ էլ ուղղել են Բրայլայի, Աղէքսանդրիայի, Կաիրէի և Լօզանի հայերը և մի հանրագրութիւն է ուղարկուած Սլիվէնի հայերի կողմից։

ՌՈՒԶՎԷԼՏԻ ՄԵՐԺՈՒՄԸ

Ջէյմս պ. Ռէյնօլդսին,

Պարոն,

Նախագահը յանձնել է ինձ յայտնելու ձեզ, որ ընդունուած է ձեր յունուար 13-ի նամակը, որի հետ ներկայացրել էիք և մի խնդրագիր, հաւաքաբար ստորագրուած Ֆրանսիայի, Իտալիայի, Բէլգիայի, Շուէդիայի, Դանիայի, Մեծն-Բրիտանիայի, Հօլլանդիայի, Գերմանիայի և Աւստրօ-Ունգարիայի ազդեցիկ անձնաւորութիւնների կողմից, որով կոչ են անում նախագահին Թիւրքահպատակ հայերի կրած անգթութիւնների առաջն առնելու։

Այդ խնդրատուների բարձր դիրքը, եթէ հնարաւոր լինէր աւելի ևս պիտի չահագրգռէր նախագահին այդ խնդրով, որին արդէն անցած տարիների ընթացքում նա իր անկեղծ ուշադրութիւնն էր նուիրած։

Բոլոր երկրների ճնշուածների հանդէպ տածած ամերիկացի ժողովուրդի կարեկցութիւնը, որ յաջորդաբար արտայայտուած էր այս կառավարութեան այլ և այլ միջոցներով, անբախտ հայերի նկատմամբ էլ արտայայտուել է պերճախօս կերպով։ Միանգամայն դուրս է ամեն կասկածից, որ նախագահը կը ցանկայ, որ հայերը վայելեն կեանքի ու գոյքի ապահովութիւն, այն, ինչ որ եւրոպական միացեալ կառավարութիւնները նպատակ են ունեցել նրանց համար ձեռք բերելու։